KT5 lausuntoyhteenveto

12.11.2021 Mikko Huuskonen, TEM

Talousvaliokunnalle

Yhteenveto kirjallisista lausunnoista (25 kpl) ja vastaukset keskeisiin kohtiin

Useissa lausunnoissa tuodaan esiin kysymys tuen maksimin suuruudesta ja Suomen alhaisista suorista tuista suurille yrityksille, vaatimus liikevaihdon laskua koskevan rajan helpottamisesta, suositusten nostamisesta rajoitusten rinnalle sekä kysymys ALV-tietojen korvaamista kirjanpidon mukaisella selvityksellä myynnistä.

Suurten yritysten tukeminen

Suurten yritysten tukien erityisestä valmistelusta ei ole olemassa poliittista linjausta. Periaatteessa kustannustuen uudistaminen ei rajoita näitä yrityksiä hakemasta tukea, sillä tuen hakemista ei ole rajoitettu yrityskokoon mukaan, mutta ongelmaksi muodostuvat tukikattojen täyttyminen monien isojen yritysten osalta.

Vastoin useissa lausunnoissa esitettyä, mahdollista erillistä tukimuotoa ei käytännössä voida notifioida ennen kuin komissio on antanut tiedonannon koronatukien jatkosta ja jatkoajan tarkemmasta sisällöstä. Tämä johtuu siitä, että neuvotteluihin varattava aika sekä tukeen liittyvät käytännön valmistelutoimet veisivät sen käytännön toteuttamisen joka tapauksessa vuoden 2022 puolelle, jolloin tämän erikseen notifioitavan tukimahdollisuuden jatkon pitää varmistua ennen kuin sitä koskeva mahdollinen valmistelu on järkevää aloittaa. Komission tiedonantoa valtiontuen lievennysten jatkosta odotetaan 17.11. jonka jälkeen annetaan hallituksen esitys lain voimassaolon jatkosta 30.6.2022 asti.

Mikäli valtiontukipoikkeusten jatkoaika mahdollistuu komission tiedonannon myötä, olisi periaatteessa mahdollista valmistella jatkoaika myös kiinteiden kattamattomien kustannusten tukeen riippumatta tämän lakiesityksen etenemisestä. Nyt käsillä olevan lakiesityksen nopeaa edistämistä on ainakin Tapahtumateollisuus ry lausunnossaan kiirehtinyt. TEM pitää käsillä olevan esityksen ripeää etenemistä myös budjettiin liittyvistä syistä tärkeänä, koska rahaa on varattu jo vuodelle 2021. Kattamattomien kiinteiden kustannusten jatkoaika edellyttäisi kuitenkin ensin poliittisen linjauksen sen valmistelusta ja myös tarvittavat budjettipäätökset, jolloin sitä koskevat lainsäädäntö- ja hallinnon valmistelutoimet ajoittuisivat vuodelle 2022.

Vertailu pohjoismaihin on luonnollisesti perusteltua, mutta pitää myös muistaa, että Tanska, Ruotsin ja erityisesti Norja ovat julkisen taloutensa osalta huomattavasti vahvemmassa asemassa.

Suositukset rajoitusten rinnalle

Lukuisissa lausunnoissa vaadittiin koronapandemian hallintaan liittyvien suositusten nostamista rajoitusten rinnalle tukikelpoisuuteen liittyen.

Aiemmilla kustannustuen kierroksilla liikevaihdon alenemaa ei ole kytketty varsinaiseen viranomaistoimeen. Nyt käsillä olevassa lakiesityksessä tehty rajoitusten huomioiminen perustuu asiaa

koskeviin eduskunnan linjauksiin rajoitusten kielteisistä vaikutuksista ja niihin liittyvästä valtion velvollisuudesta kohtuulliseen korvaukseen. Eduskunnan linjaukset eivät kata suositusten aiheuttamien haittojen korvaamista.

Esivalitut toimialat

Esitys on kaksivaiheinen: ensin lain liitteessä on määritelty esivalitut toimialat, joiden lisäksi tukeen ovat oikeutettuja rajoitustoimista kärsineet toimialat. Kummassakin kategoriassa yhtiön liikevaihdon laskun edellytys on yli 30 prosenttia. Esivalittujen toimialojen käyttö lakiteknisenä ratkaisuna helpottaa viranomaisen toimintaa. Lisäksi, valmistelun aikana laadittujen selvitysten perusteella, ne parantavat aikaisempaan verrattuna tuen kohdistumista juuri koronasta kärsiviin yrityksiin.

Erityisesti Suomen Yrittäjät ovat lausunnossaan kuitenkin pitäneet tätä ratkaisua ongelmallisena, koska ensimmäiseen kategoriaan voi kuulua yrityksiä, jotka eivät ole kärsineet suoranaisista rajoituksista, vaan ainoastaan suositusten vaikutuksista. Suomen Yrittäjät esittää, että asiasta pyydettäisiin perustuslakivaliokunnan lausunto.

TEM ei jaa käsitystä esityksen syrjivyydestä tältä osin, mutta ei luonnollisestikaan vastusta tämän seikan selvittämistä. Esivalitut toimialat ovat joka tapauksessa sellaisia, joihin on hyvin suurella todennäköisyydellä kohdistunut erilaisia rajoituksia, vaikka rajoituksia kohtaamattoman yrityksen mahdollisuutta ei voitaisikaan aukottomasti poissulkea. Lisäksi tuen käytännön hallinnointi olisi yksinkertaisempaa ja valtiokonttorin tukiprosessi merkittävästi nopeampi.

Mikäli vastoin TEM:n käsitystä asia kuitenkin osoittautuu perustuslaillisesti ongelmalliseksi ja lakiesitys todetaan tältä osin syrjiväksi, korjaava toimenpide on poistaa esivalitut toimialat lakiesityksestä ja kohdistaa tuki vain yrityksiin, joihin tai joiden asiakaskuntaan on kohdistunut julkisoikeudellisia rajoitustoimia. Tällöin vältetään Suomen Yrittäjien esille tuoma kysymys. Tuki tulisi kuitenkin tämän jälkeenkin kohdistumaan jokseenkin samoille lakiesityksessä nyt esivalituille toimialoille, mutta valtiokonttorin tukiprosessista tulisi monimutkaisempi ja hitaampi.

Huomattakoon vielä, että myös seuraavaksi käsiteltävä liikevaihdon putoamisrajan säilyttäminen 30 prosentissa vähentää arviomme mukaan sen kohdentumista yhtiöille, jotka eivät erityisesti ole kärsineet koronasta.

Liikevaihtorajan putoamisen muutos 30% -> 20%

Liikevaihtorajan putoamisrajan lieventämisvaatimus saattaa myös liittyä yritysten parantuneeseen tilanteeseen ja pelkoon, että liikevaihdon kehityksen vuoksi jäädään tukien ulkopuolelle. Tässä yhteydessä on syytä huomauttaa, että talousvaliokunnassa kuultavina olleet taloustieteen professorit olivat yksimielisiä siitä, että kustannustuen tarve on poistunut talouden nopean kohenemisen johdosta.

ALV-tietojen korvaaminen kirjanpidon mukaisilla tiedoilla eräissä tilanteissa

Valtiokonttori on selvittänyt asiaa TEM:n pyynnöstä. Kyseinen ongelma on tullut esiin valitusprosessissa. Valtiokonttori on sinänsä voittanut tuomioistuimessa asiaa koskeneen valitusasian, mutta valtiokonttori on myös kehittänyt joustavampaa käytäntöä, jossa ALV-tietojen osalta voidaan hyväksyä kumoavaa näyttöä.

Kustannustukiin liittyvä valmistelu

Erityisesti SAK on kiinnittänyt huomiota siihen, että valmistelun yhteydessä on jatkuvasti jätetty noudattamatta kuulemiseen varattavaa 6-8 viikon suositusaikaa. TEM tunnistaa tämän epäkohdan ja pitää tilannetta valitettavana. Asiaan on kuitenkin vaikuttanut pandemian kehityksen arvaamattomuus ja erityisesti kesällä koettu positiivinen vaihe kehityksessä, joka edesauttoi yhteiskunnan laajaa avautumista. Nyt tiedämme, että tilanne ei ole vielä ohi ja viidennen kierroksen osalta piti käynnistää nopea valmistelu. Jatkossa TEM tulee kiinnittämään erityistä huomiota valmistelun asianmukaisuuteen myös tässä suhteessa.

Lausunnoissa esille nostetut keskeiset kysymykset:

Hannu Rahnasto, Compass Group Finland Oy

Tuet ovat olleet isolle toimijalle avian liian pieniä. Isojen yritysten sulkeminen käytännössä KT5 ulkopuolelle ei ole perusteltua. Syrjivä ja epäoikeudenmukainen kohtelu isoja yrityksiä kohtaan. Oltava 10 me maksimi. Liikevaihdon pudotusraja 30->20 prosenttia.

Elinkeinoelämän keskusliitto

Suositukset laskettava rajoituksien rinnalle tukiperusteiksi. Tuki lokakuun loppuun. Suurten yritysten tukien enimmäismäärä 10 miljoonaan euroon. Liikevaihdon laskun rajaa laskettava.

Prof Otto Toivanen

Sopeutumisen hidastamisella voi olla tuottavuutta laskeva vaikutus. 18kk pitäisi olla riittävä aika sopeutua ”uuteen normaaliin”.

Prof Niku Määttänen

Talous on kuluvana vuonna kehittynyt varsin myönteisesti eikä esimerkiksi konkurssien määrä ole noussut ainakaan selkeästi aikaisempaan verrattuna. Vaikea nähdä, että tukikierroksen toteuttamatta jättäminen aiheuttaisi merkittäviä kansantaloudellisia ongelmia. Harkinnanvaraisuuden lisääminen vähentää tuen hyväksyttävyyttä.

Kaupan Liitto

Etätyösuositus vaikuttanut merkittävästi. 30 prosenttia liian korkea.

Kuluttaja- ja kilpailuvirasto

Toistuvat tukiohjelmat riski, luovat odotuksen niiden jatkumisesta ja hidastavat sopeutumista uuteen tilanteeseen.

Kulta ry

Nostettava kulttuuribudjettia. Isojen yritysten tukikatot jäävät liian alas.

Mara ry

Alan yritysten tilanne erittäin heikko. Suuria yrityksiä tuettu surkeasti verrattuna muihin Pohjoismaihin. Suomen notifioitava heti 10 miljoonan ohjelma. Liikevaihdon alenema 30->20 prosenttiin, tukikausi lokakuulle, suositukset rajoitusten rinnalle. Erityiskysymys: kp:n mukainen liikevaihto, jos ALV-ilmoitukset vääriä peruutusten vuoksi. Lisättävä TOL 96040 Kylpylaitokset, saunat, solariumit yms. palvelut.

MTK

Suositukset rajoitusten rinnalle. Lisättävä viranomaisen harkintavaltaa.

Muoti ja urheilukauppa

Suositukset rajoitusten rinnalle.

Music Finland

Luotava käänteinen kustannustukimalli. Isojen yritysten tuet saatava 10 miljoonan euron maksimi.

NoHo Partners

Tukimaksimi 10 miljoonaan euroon.

PAM

Rajoitusten kohdentuminen asiakaskuntaan johtaa laajaan tukimääritelmään.

Prof Roope Uusitalo

Lähes kaksi vuotta epidemian alun jälkeen ei myöskään enää voi perustella tukea kustannuksilla, joiden sopeuttaminen nopeasti olisi yrityksille vaikeaa. Perusteltua edelleen korvata rajoitustoimien vaikutuksia. Tukijärjestelmä pitäisi suunnitella uudestaan toimintaa suuntaavaksi.

Palkansaajien tutkimuslaitos

Yhä vähemmän perusteita tuelle. Tuen luonne muuttunut. Valuu väärille yrityksille, hidastaa talouden uusiutumista. Annetaan väärä viesti tuen jatkumisesta. Hyvä että tiukennettu ehtoja ja kavennettu tukea saavia toimialoja.

SAK

Kestämätöntä että tuet edelleen valmistellaan kiireellisesti ilman normaaleja kuulemisaikoja. Epäselvää, onko tuki enää tarpeen. Työllisyyden kannalta tuen pitäisi kohdentua tulevaisuuteen. Työllisyysvaikutus ja osumatarkkuus heikkoja. Talous on monelta kohdin elpynyt, talouden tiputus oli ylipäätään paljon ennakoitua pienempi eikä konkurssiaaltoa tullut.

Scandic Hotels

Tuen maksimi saatava 10 miljoonaan euroon.

SMAL – Suomen matkailualan liitto ry

Tuen maksimi saatava 10 miljoonaa euroa.

Soste

Laki alkaa olla sekava, tulisi säätää kokonaan uusi laki. Asiakkaisiin kohdistuvat rajoitukset epätyydyttävä, tehtävä ero ihmis- ja yritysasiakkaisiin.

SY/Malinen

Suositukset rajoitusten rinnalle. Merkittäviä perustuslaillisia ongelmia: esivalitut yritykset ovat voineet kärsiä mm. suositusten vaikutuksista, mutta muilta yrityksiltä edellytetään osoitusta rajoitusten kielteisistä vaikutuksista.

Tapahtumateollisuus ry

Suositukset oltava rajoitusten rinnalla. Saatava 10 miljoonan euron tukikatto. Luotava käänteinen kustannustuki. Kiirehtii lakia.

Valtiokonttori

Tuen hallinnoimiseen liittyvät toimet käynnistetty.

12.11.2021

Mikko Huuskonen
Teollisuusneuvos, dos.